

Oturma Elemanının Tasarımında Malzeme ve Biçim; Estetiğin Sanatı

M. Atilla SÖĞÜT

*Dr. Öğr. Üyesi, Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi.
atilla.sogut@msgsu.edu.tr
https://orcid.org/0000-0003-3955-6033*

Prof.Dr. Cengiz Eren

*Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi.
Cengiz.eren@msgsu.edu.tr*

ÖZET

Oturma elemanları, iç mekan tasarımının önemli bir unsuru olarak kabul edilir ve estetiğe katkı sağlamada önemli bir rol oynarlar. Bu katkı, kullanılan malzemelerin ve tasarımın yapısının birleşimiyle gerçekleşir. Oturma elemanlarının estetik açıdan önemi, öncelikle kullanılan malzemelerle başlar çünkü tasarım olarak bir biçim tasarlanır ve onun mekan estetiğine katkısının doğru olması beklenir. Mobilya, kumaşlar, deri, ahşap, metal gibi çeşitli malzemeler, iç mekanın genel görünümünü büyük ölçüde etkiler. Oturma elemanı tasarımında, tasarım-strüktür-malzeme-renk tasarımın estetiğini etkiler. Ayrıca, oturma elemanlarının yapısal özellikleri de estetiğe önemli katkılarda bulunur. Tasarımın şekli, ölçüleri, çizgileri ve detayları, bir mekanın görünümünü büyük ölçüde etkiler. Ergonomi ise; konforlu bir oturma elemanın, estetik deneyimi tamamlar. Tasarım süreci sonunda bir bütün olarak oturma elemanından beklenen mekanı tanımlayan- mekana değer katan biçim, estetik ve konfor şartlarını gerek strüktür gerekse malzeme olarak yerine getiren tasarımcının mesajını taşıyan bir mobilya olmasıdır.

Anahtar kelimeler: Oturma elemanı tasarımı, malzeme, biçim, estetik

ABSTRACT

Seating elements are considered an important element of interior design and play an important role in contributing to aesthetics. This contribution is achieved through the combination of the materials used and the structure of the design. The aesthetic importance of seating elements begins with the materials used, because a form is designed as a design and its contribution to the aesthetics of the space is expected to be correct. Various materials such as furniture, fabrics, leather, wood, metal greatly affect the overall appearance of the interior. In seating element design, design-structure-material-color affects the aesthetics of the design. In addition, the structural features of the seating elements also contribute significantly to aesthetics. The shape, dimensions, lines and details of the design greatly affect the appearance of a space. Ergonomics is; A comfortable seating element completes the aesthetic experience. At the end of the design process, what is expected from the seating element as a whole is that it is a furniture that defines the space and adds value to the space, and fulfills the conditions of form, aesthetics and comfort, both in terms of structure and material, and carries the message of the designer.

Keywords: Seating element design, material, form, aesthetics

GİRİŞ

Oturma elemanının tarihi, Milattan Önce 3000 yıllarında Mısırlılarla başlayan uzun ve renkli bir tarihtir. Kullanılan oturma elemanlarının tipleri ve fonksiyonları, binlerce yıl içinde sayılamayacak kez değişmiştir. Oturma elemanlarının tasarımında bu değişikliğe sebep olan, tarih içindeki insanoğlunun kültürel ve teknolojik değişimidir.

Kültürel yapının temel göstergelerinden biri olan oturma elemanı, farklı kültür, farklı işlev ve farklı zaman dilimlerinde, sadece toplumların yerleşik hayata geçmeleriyle birlikte oturma eylemini gerçekleştirmek adına değil, sosyalleşmenin beraberinde getirdiği bir olgu

olarak da karşımıza çıkar. Bu anlamda hayat tarzımızın, şekillere dönüşen noktası olmuştur. Zaman içinde toplumda hiyerarşi düzenin yerleşmesiyle birlikte oturma elemanın da yalnızca işlevsellik değil, prestij unsuru da aranmaya ve eklenmeye başlanmıştır. Gücü ve otoriteyi çağrıştıran aslan başlarının kullanılması, zenginliği sembolize eden altın kaplamaların kullanılması, mobilya üzerindeki işçilik, yontma ve kakmalar ve ölçülerde farklılıklar gibi. Bir toplumun sosyo-kültürel özelemlerini zaman ve mekana uyarlayarak çağın teknolojisiyle bağdaştırabilme süreci olarak görülen üslubun, bu noktada zaman içinde değişime uğraması kaçınılmazdır.

Kullanılan materyaller insanoğlunun elinde şekillenir ve insan elinin değmesiyle doğan nitelikler, ortaya çıkan oturma elemanına ifadesel bir özellik kazandırır. Tasarımlara böylece sakin ya da hareketli, agresif ya da huzur verici, iddialı ya da mütevazı çizgiler yansır. Bu hatları yaşam tarzı, karakteristik özellikleri, kültürel çeşitlilik-etkileşim ve alışkanlıklar belirler. Oturma elemanı bu bağlamda, toplumların stillerini ifade şekli olarak yorumlanır. Bu yüzden oturma elemanı, asırlar boyu kültür adına altına imza atılan birçok değer arasında yerini almıştır (Söğüt, A.2004).

Oturma elemanının tarihsel gelişim sürecindeki biçimlenişinde en önemli faktörün malzeme ve malzemenin biçimlenebilme şeklinin olduğunu söyleyebiliriz. Malzeme, oturma elemanın tarihsel gelişiminde insan oğlunun ihtiyaçları doğrultusunda teknoloji ile birlikte farklı biçimlere olanak tanımıştır. Aynı zamanda malzeme, biçim vermede önemli etken olan strüktür ve yüzey kaplamasının materyalidir. Tasarımcının özgün biçim yaratma ve kullanıcının özgün bir oturma elemana sahip olma dürtüsü, biçimin önem kazanmasına, bu da teknolojide malzemenin ve malzemenin işleniş biçiminin öne çıkmasını sağlamıştır. Tasarım elemanı olarak mobilya, iç mekân ve kullanıcı arasında, yaşamı kolaylaştıran bir unsur olarak tanımlanmaktadır. Bu noktada kullanıcı; mobilyanın biçimini, oranlarını ve ölçüğünü etkileyen önemli bir faktör olarak tanımlanmaktadır (Ching, 1996: 241).

Oturma Elemanın da malzeme, strüktür; Biçim

Oturma Elemanın tasarımında kullanılan malzeme; strüktür ve biçimi oluşturur. Oturma elemanların da taşıyıcı sistem yalın strüktür yada strüktürün tamamını veya bir kısmını örten başka bir malzemeye kaplanmış olarak karşımıza çıkar. Bu da biçimin oluşmasını sağlar. Biçim mobilyada lineer ve doğal olarak tanımlanabilir. Lineer formlar açılı köşeli, düz ve sert görünüştür. Doğal formlar ise lineere göre daha yumuşak ve kıvrımlıdır. Bunların kullanıcıya verdiği mesaj tabii ki farklı olacaktır.

Şekil 1. Lineer form oturma elemanı. Casbah Brass Chair White by Nomade Atelier. Şekil 2. Doğal formlar oturma elemanı Uultis DesignLaguna Occasional Chair.

Temel şekillerinden bahsedilmeyen serbest formların değerlendirilmesinde formu oluşturan elemanların eğrisel, yumuşak, kavisli, açılı, düz, akıcı, kırık ve benzeri kullanımına ilişkin tanımlara yer verilmektedir. Genel anlamda mimaride biçimsel anlamlandırma çalışmaları; geometrik formlar ile eğrisel, açılı, düz çizgiler, düzlem ve hacimlerden oluşan serbest formlar olarak değerlendirilmektedir (Çırak Yılmaz, M. Ve Aydın, D. 2021). Tasarımda kullanılan malzeme mobilyanın fonksiyonel ve Estetik özelliklerini etkiler. Tasarım Sürecinde

mobilyanın hangi amaçla kullanılacağını biçimi kurgulayan tasarımcı karar verir. Tasarımcı tasarım metotları ve kullanıcı profiline göre tasarım olgusuna başlar.

Aynı tasarım metoduyla farklı konfor ve estetik kaygılar içeren tasarımlar yapılabilir. Tasarım, insanın nesnelere kurduğu en temel iletişim kipidir. Bu kip, bilgi, etik, estetik ve teknik kategorileri içinde kendini göstermektedir (Tunalı, 2004). Oturma elemanının öncelikli işlevi insanın dinlenmesine olanak sağlamasıdır bununla beraber kullanım alanları, konfor beklentisi, kültürel beklenti ve tasarımcı yorumu oturma elemanı tasarımının farklı biçimlerde tasarlanması olanak sağlamaktadır.

Oturma elemanı ve oturma şekli, birbirlerini karşılıklı olarak etkileyen bir ilişki içindedir. Bu nedenle oturma elemanı, onu kullanan insanların düşüncelerini ve yaşam biçimlerini yansıtır. Gerek kullanım gerekse biçimleşme özellikleri ve oturma elemanı anlayışı insan faktörünün, dolayısıyla kişiselliğin yoğun bir şekilde yer almasıyla farklılıklar göstermektedir. Oturma elemanı kullanımı, farklı gruplarda sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik özelliklere bağlı olarak değişim göstermektedir. Her insanın tutum ve davranışları kendine özgü bir değer taşımakta, kişiden kişiye farklılaşmakta ve beğeni gruplarını da etkilemektedir. İnsan zevkleri eğitim farklılıklarına ve kültür seviyelerine göre değişmekte, meslek grupları arasındaki farklılıklar bile oturma elemanının seçimine yansımaktadır. İşlevi, malzeme seçimi, sunacağı estetik değerleri ile bir versiyonlar zinciri mobilyanın biçimlenmesinde etken oluşturmaktadır. Bu kriterlerin öncelik sıralaması kullanıcı ve tasarımcısı arasındaki iletişim ile biçimlenmekte kullanılacağı mekâna göre netleşerek oluşmaktadır (Özel, Y. Ürük, Z.F 2021).

Biçimi oluşturan malzeme tasarımcının kendini doğru ifade etmesini, tasarımdan beklenen görsel- duygusal beklentileri karşılama sağlayan öğedir. Malzeme kararı ürünün biçimlenmesini, detaylarının doğru çözülmesini, üretim maliyeti, ürünün satış fiyatı, estetik-konfor beklentileri ve çevreye etkisi gibi birçok önemli hususu belirler. Malzemelerin niteliklerinden oluşan özelliğine ulaşmaya çalışmak tasarıma büyük kolaylık sağlar. Malzemenin özelliği ise fiziksel, kimyasal ve görsel niteliklerinden oluşur.

Tasarımda malzemenin deneysel verilerine başvurulduğu kadar, psikolojik etkileri de düşünülmalıdır. Bu nedenle malzemenin insanlara ne anımsattığı göz önünde bulundurulmalıdır. Bu etkiler ancak malzemenin özelliklerinin bilinmesi ile doğru olarak oturma elemanlarının tasarımında kullanılabilir. Malzeme, renk ve dokunun daha kapsamlı olarak tasarıma yansımalarının örneğidir. Malzeme, ürünü ayağı 'ya kaldıran en önemli unsurdur. Adeta ürüne hayat verir ve ürünün oluşturduğu somut şekil sayesinde bulunduğu mekana etki eder. Malzeme, rengini dokusunu, malzemenin ömrü, kullanıcının davranışı gibi birçok faktöre bağlı olarak etkili olabilir (Sever, İ., Sogut, A.2019). Geçmişten günümüze kadar kullanılan malzemelerde yapısal olarak hiçbir değişiklik yoktur. Fakat zaman ve teknoloji malzemenin kullanımında yeni yöntemler geliştirmiş ve oturma elemanlarının tasarımında malzemenin farklı şekillerde yorumlanmasını sağlamıştır.

Günümüz tasarım sürecinde yapılan araştırmalar ve bilgi küreselliği araştırmacı tasarımcı için yeni ve farklı yaklaşımlar sayesinde bu süreci geliştirecektir. Duygusal tasarım kavramında bunlardan biridir. Duygusal tasarım kavramı çerçevesinde günümüze kadar yapılmış olan çalışmalarla birlikte farklı yöntemler geliştirilmiştir. Tasarımda duygunun rolü bu yöntemlerle önem kazanmaktadır. Kullanıcı mobilya etkileşimi, kullanıcıların ürünlere verdiği duygusal tepkiler ve tasarımların kullanıcı üzerinde yarattığı olumlu-olumsuz duyguların göz önünde bulundurulması doğru tasarım yapmak için önem taşımaktadır. Mobilya tasarımlarının kullanıcıda olumlu duygular uyandırması memnuniyet duygusunu arttırarak ürünün tercih edilmesinde öncelik sağlayabilmektedir (Gündüz, G. & Canbolat, T. 2022). Yapılan araştırmalar tasarımcıya yeni perspektifler açmaktadır. Doğanın en iyi örneklerini sunduğu, öncülük ettiği, denge ve kompozisyon kuralları; tasarlanan tüm öğeler için bir kılavuz niteliğindedir. Sanattan, tasarıma doğanın sunduğu dokular yapılar ve biçimler halen çeşitli alanlarda; öneriler, çözümler ve daha iyinin daha dayanıklılığının ve daha sağlıklılığının tasarlanması için öncülük etmektedir (Özel, Y. 2021). Unutulmaması gereken en

önemli husus tasarım sonucunda elde edilen ürünün bir sanat olayı olduğudur. Tasarım bir sanat olayı dediğimizde; Tasarımcının, mobilyanın kendinden beklenenden, strüktür ve biçim olarak farklı bir ürünü tasarlayabilmesidir. Sanatla tasarım birleştiğinde mükemmellik ortaya çıkar. Sanat ve tasarımda sıklıkla bir eserin biçimsel yapısını koordine etme ve düzenleme tarzıdır (Ching, 2004). Bu açıdan yaklaştığımız da tasarımcının tasarım yöntemlerini kusursuz bir biçimde kullanması beklenir.

Farklı bilim dallarında strüktürden elemanlar ve parçalar arası ilişkiler düzeni ve bu ilişkileri biçimlendiren bir kavram olarak bahsedilmektedir. Tasarımda strüktür ise bir tasarım nesnesinin fiziksel yapısını tanımlayan bir terimdir. Endüstri ürünleri tasarımında strüktür, tasarımları ayakta tutan, biçiminin oluşmasına yardım eden, özel bir düzenle bir araya getirilmiş parçaların meydana getirildiği sistemdir (Ertaş, D.G., Bayazıt, N.2009). Strüktür bir insanda, bir organizmada, bir yapıda yada mobilyada benzeri şekilde kurgulanır. Mobilyada strüktür, bir parçanın dayanıklılığını, sağlamlığını ve işlevselliğini belirleyen temel unsurlardan biridir. Bu, mobilyanın iç yapısını, yapısal veya biçimsel özelliklerini ifade eder. Strüktür, mobilyanın tasarımında ve üretiminde kritik bir rol oynar; çünkü iyi bir strüktür, mobilyanın uzun ömürlü olmasını ve günlük kullanıma dayanıklı olmasını sağlar.

Mobilyanın hangi malzemelerden yapıldığı, montaj yöntemleri ve bileşenlerin bir araya gelme şekli, strüktürün kalitesini etkiler, bu da mobilyanın farklı görünmesini sağlar. Strüktür, tasarımın sağlamlığını destekler, mobilyanın işlevselliğini güvence altına alır ve biçime katkı sağlar.

Mobilya tasarımında strüktür sistemleri;

1 Kabuklar

Kabuklar belirli bir et kalınlığına sahip bir dış kabuğun kendi biçimiyle oluşturduğu ve ayakta tuttuğu strüktürlerdir. Kalınlıkları diğer boyutlarının yanında oldukça küçük değerler alan eğrisel yüzeyli elemanlardır.

Şekil 3: Stadyum oturma elemanı. Şekil 4: Konstantin Grcic plastik chair

2 Dolu strüktürler

Dolu strüktürler tasarlanan biçimi içi dolu bir kütle olarak ayakta tutan strüktürler olarak tanımlanabilir. Genellikle karmaşık geometrilerin tasarlanması, belli bir kütle ağırlığına gerek duyulması, malzemenin ve üretim yöntemlerinin getirdiği kısıtlamalar dolu strüktürlerin tasarlanmasını gerektirmektedir.

Şekil 5: Frank Gehry Wiggle side chair & stool. Şekil 6: Mathias Bengtsson's Slice Armchair

Şekil 7: Brodie Niel Bank

3 Çerçeveseler

Çerçeveseler yatay çubuklarla düşey çubuklar arasında rijit bir bağ oluşturularak elde edilen bir ana iskeletin, tasarımın taşıyıcı strüktürünü oluşturduğu sistemler olarak tanımlanabilir. Geometrik çerçeve oluşturan çizgisel strüktür de diyebiliriz.

Şekil 8: Charles & Ray Eames Wire Chair.

Şekil 9: Marcel Wonders Crocet Chair

4 Membranlar

Membranlar içlerindeki hava, gaz, sıvı, köpük malzeme ya da artık malzeme ile ayakta duran, kendi öz rijitliği olmayan tam eğilebilir türden malzemelerle yapılmış strüktürler olarak tanımlanabilir. Membranlar yüzeysel membranlar, dolgulu membranlar ve şişme membranlar olarak gruplandırılabilir.

Şekil 10: Paolo Lomazzi Joe Armchair.

Şekil 11: Sean Brown Courtesy Curves

5 Levhalar

Levhalar kalınlığı diğer boyutlarına göre küçük düzlem elemanlarla oluşturulan iki doğrultuda yük dağılımının olduğu elemanlardır. Düzlem levha, nervürlü levha, katlanmış levha olmak üzere farklı gruplar altında toplanmaktadırlar.

Şekil 12: Paul Coenen

Şekil 13: parametrik oturma elemanı

Şekil 14: Tuna mob. parametrik oturma elemanı

6 Uzay kafesler

Uzay kafes sistemler çubukların düğüm noktalarıyla ve düğüm noktalarındaki çeşitli bağlantılarla oluşturdukları uzaysal taşıyıcı sistemlerdir. Uzay kafesler endüstri ürünleri tasarımında çok az görülmektedir.

Şekil 15: Richards Carneiro

Şekil 16: MITJORN Chair

Şekil 17: ASIN. B0BYCT2DDZ

7 Asma gergi sistemler

Asma sistemler membran, levha ya da kabuk elemanların kablo, ip, tel gibi elemanlarla asılmalarıyla oluşturulan çekme gerilmeli strüktürlerdir. Asma sistemlerin zemine, duvara, başka sabit elemanlara montajı yapılmaktadır.

Şekil 18: Neon Roped Maya Chair. Şekil 19: Wassily Kandinsky (model B3) Marcel Breuer

8 Karma strüktürler

Karma strüktürler çeşitli strüktür türlerini birarada bulunduran, farklı strüktürlerin farklı özelliklerini taşıyan sistemlerdir. Karma sistemlerde farklı strüktürler birbirlerini tamamlayarak tasarım için doğru sistemin kurulmasını sağlamaktadırlar.

Şekil 20: Kostantin Grcic Magis chair.

Şekil 21: Guido Lanari Carnival rocking chair

Tasarımda malzeme ve strüktür biçimin ortaya çıkmasını sağlar. Biçim hem tasarımcının hemde tüketicinin doğru ürüne ulaşmasını sağlayacaktır.

Oturma elemanında biçim;

Oturma elemanları, mobilya tasarımının önemli bir parçasını oluşturur ve yaşam alanlarımızın vazgeçilmez bir unsuru haline gelmiştir. Oturma elemanları, oturma, dinlenme, çalışma ve yemek yeme gibi günlük aktivitelerimizi desteklerken, aynı zamanda estetik ve biçim açısından da büyük öneme sahiptirler. Oturma elemanlarının biçimi, tasarımın temel taşlarından biridir. Her oturma elemanı tasarımı, bir dizi estetik kararın ürünüdür. Bu kararlar, oturma elemanın genel görünümünü, şeklini ve stilini belirler. Modern bir tasarım, minimalist çizgileri, sade renk paletleri ve basit formları içerebilirken, klasik bir tasarım daha fazla detay, eğri çizgiler ve zengin malzemelerle karakterize edilebilir. Her sandalye tasarımı, bir hikaye anlatır ve tasarımcının estetik vizyonunu yansıtır. Oturma elemanın biçimi aynı zamanda kullanıcının rahatlığını ve kullanılabilirliğini etkiler. Ergonomik tasarım, bir oturma elemanın rahat ve sağlıklı bir oturuş sağlaması için hayati öneme sahiptir. Sırt desteği, koltuk yüksekliği, koltuk derinliği ve kol dayama yerleri gibi detaylar, mobilyanın ergonomisini belirler. İyi bir oturma elemanı tasarımı, kullanıcının vücut yapısına uygun şekilde tasarlanmış olmalıdır. Malzeme seçimi, oturma elemanın biçimini büyük ölçüde etkiler. Ahşap, metal, plastik, deri, kumaş ve daha birçok malzeme, farklı dokular, renkler ve dayanıklılık seviyeleri sunar. Malzeme seçimi, tasarımcının amaçladığı tarzı ve fonksiyonu belirler. Ahşap bir oturma elemanı, doğal ve sıcak bir his uyandırırken, metal bir oturma elemanı modern ve endüstriyel bir estetik sunabilir. Malzeme seçimi, oturma elemanın kullanılacağı ortama ve kullanıcının tercihlerine göre yapılmalıdır. Oturma elemanı biçimi, zaman içinde önemli değişikliklere uğramıştır. Tarih boyunca farklı kültürler, dönemler ve tasarım akımları, biçimini etkilemiş ve değiştirmiştir. Antik Roma döneminden başlayarak, farklı dönemlerdeki mobilya tasarımları, dönemin sosyal, kültürel ve teknolojik koşullarına yanıt olarak evrilmiştir. Örneğin, Ortaçağ Avrupa'sında ahşap işçiliği ve oyma detaylarıyla süslenen tahtlar yaygınken, Sanayi Devrimi döneminde metalin kullanımıyla endüstriyel tasarımlar öne çıkmıştır. Modern oturma elemanı tasarımı, 20. Yüzyılın başlarında önemli bir dönüşüm geçirdi. Bu dönemde, tasarımın işlevselliği ve estetiği bir araya getiren yeni yaklaşımlar ortaya çıktı. Önde gelen tasarımcılar, minimalist tasarımlar, yenilikçi malzeme kullanımı ve radyan formlarla tanınmışlardır. Bu dönemin ünlü tasarımcılarından biri, Ludwig Mies van der Rohe'nin tasarladığı "Barcelona Sandalyesi"dir. Bu sandalye, deri kaplaması, çelik çerçevesi ve zarif biçimi ile modern tasarımın simgesi haline gelmiştir. Günümüzde, oturma elemanı tasarımı hala sürekli olarak gelişmektedir. Tasarımcılar, sürdürülebilirlik, yenilikçi malzeme kullanımı ve dijital teknolojiler gibi faktörleri dikkate alarak ilginç ve işlevsel sandalye tasarımları üretmektedirler. Ayrıca, özgün ve kişiselleştirilmiş tasarımlar da talep görmektedir.

Şekil 22: Mies Van Der Rohe Barcelona chair

Estetiğin Sanatı;

Güzellik ve İfadenin Evrensel Dili Estetik, insanlığın varoluşundan bu yana sanatın merkezinde yer alır. İnsanlar, doğanın, insan bedeninin ve duygusal deneyimlerin güzelliklerini keşfetmek ve ifade etmek için sanatı kullanmışlardır. Estetik, güzellik kavramıyla sıkı sıkıya bağlantılıdır ve sanatın evrensel bir dil olduğunu kanıtlar. Sanat, insanların iç dünyalarını, hayal güçlerini ve düşünce sistemlerini ifade etmek için bir araç olarak hizmet eder. Bu ifade biçimi, resim, heykel, müzik, edebiyat ve daha pek çok farklı sanat dalında kendini gösterir. İzleyiciye, dinleyiciye ve kullanıcıya aktarılan bu ifadeler, estetik değerlendirmelere dayalıdır ve herkesin kendine özgü bir estetik algısı vardır. Estetik, güzellik algısının subjektif olduğu bir alandır. Bir kişi için güzel olan, başkası için aynı derecede cazip olmayabilir. Ancak sanatın evrensel bir dili vardır. Renklerin, şekillerin, ritmin ve dokuyla oynamanın evrensel çekiciliği vardır. Bu nedenle bir tablo, bir şarkı veya bir tasarım farklı kültürlerden insanlar arasında bile anlaşılabilir ve takdir edilebilir. Estetik, sadece sanatla sınırlı değildir. Aynı zamanda doğal güzellikleri, mimari tasarımı, moda ve hatta günlük yaşamın her yönünü etkiler. İnsanlar, estetik tercihlerini kendi yaşam tarzlarına ve çevrelerine yansıtırlar. Estetik güzellik ve ifadeyi keşfetmenin ve paylaşmanın temel bir yoludur. Sanat, insanların farklı kültürlerden gelmelerine rağmen bir araya gelmelerini sağlayan evrensel bir dildir. Estetik, insanlığın yaratıcılığını ve duyarlılığını kutlayan bir sanatın temel taşıdır ve her birimiz bu estetik deneyimi kendi benzersiz perspektifimizden yaşarız. Oturma elemanında ikonik tasarımlar farklı kültürler tarafından beğeni görmüştür. Mobilya tasarımı, yüzyıllar boyunca insanların yaşam alanlarını şekillendiren ve güzelleştiren önemli bir sanat ve endüstri dalı olmuştur. Bu alanda birçok ikonik tasarım, hem işlevselliği hem de estetiğiyle öne çıkmıştır. Bunlardan öne çıkan oturma elemanlarını incelersek;

Barcelona Koltuk: Ludwig Mies van der Rohe ve Lilly Reich tarafından tasarlanan bir sandalyedir. Her ne kadar Bauhaus döneminden pek çok mimar ve mobilya tasarımcısı, "sıradan insan" için iyi tasarlanmış evler ve kusursuz bir şekilde üretilen mobilyalar sağlama niyetindeyken, Barcelona sandalyesi bir istisnaydı. 1929 Uluslararası Barcelona Sergisi'ndeki Alman Pavyonu için tasarlandı.

Koltuğun iskeleti birbirine bağlı iki çift yassı çelik çubuktan yapılmıştır. Bir çift çelik çubuk bir eğri çizerek hem arkılığı, hem de ön ayakları oluşturur. Arka ayaklar ise bunları çaprazlama keser, yayvan bir "S" biçiminde kıvrılarak oturma yerini destekler. Yassı çelik çubuklar kromla kaplıdır. Koltuğun arkılığı ve oturma yeri deri şeritlerle örülmüş, bunların üstüne deri kaplı ve düğmeli sünger minderler konmuştur.

Panton Sandalye: mobilya tasarımı tarihinde bir klasik. 1960 yılında Verner Panton tarafından tasarlanan sandalye, Vitra (1967) ile iş birliği içinde seri üretim için geliştirildi. Tamamen plastikten tek parça halinde üretilen ilk sandalye oldu. Bu sandalyenin konforu, konsol yapısının insan biçiminde bir şekle ve biraz esnek bir malzemeye sahip olmasından kaynaklanmaktadır. Aynı ayrı veya gruplar halinde kullanılabilir ve iç ve dış ortamlar için uygundur. Çok sayıda uluslararası tasarım ödülü aldı ve birçok tanınmış müzenin koleksiyonlarında temsil edildi. Etkileyici formu nedeniyle, yirminci yüzyılın bir simgesi haline geldi.

Wassily Koltuk: Bauhaus okulunun bir üyesi mimar ve tasarımcı Marcel Breuer tarafından 1925-26 yılında tasarlanan deri sandalye. Model b3 olarak da bilinir. Ünlü ressam Wassily Kandinsky bu tasarıma hayran kalınca Breuer, ressam için de bir kopya yaptırır. Ürün bu şekilde ressamın ismiyle anılmaya başlar. Mid-century modern (1950'lerin ortalarına kadar bir stil tanımlayıcısı olarak kullanılan terim) tarz sevenler için vazgeçilmez bir mobilya olmuştur. Krom kaplama metal borudan hazırlanan konstrüksiyona dikilen deri oturma yeri ve sırt dayama kısmı, konforlu bir oturma sağlar.

Bu sandalye, malzemelerin (bükülmüş çelik boru ve demir iplik) ve üretim yöntemlerinin kullanımında devrim niteliğindedir. 1925 yılında Breuer, ilk bisikletini satın aldı ve boru şeklindeki çelik çerçevesinin hafifliğinden etkilendi. Bu, mobilya tasarımında malzemeyi kullanma denemesine ilham verdi.

Thonet Sandalye No. 14: Micheal Thonet tarafından 1859'da tasarlanan ve tanıtılan dünyanın ilk seri üretilen mobilya ürünüdür. Bükülmüş ağaç olarak bilinen bir buhar bükme teknolojisi kullanılarak üretilmiştir. Uygun fiyatı ve sade tasarımı ile o zamana kadar yapılmış en çok satan sandalyelerden biri haline gelmiştir. Öyle ki 1859 ile 1930 yılları arasında yaklaşık 50 milyon no.14 chair satılmıştır ve satılmaya da devam etmektedir.

LC4 Şezlong: Le Corbusier, Pierre Jeanneret ve Charlotte Perriand tarafından tasarlanan bu şezlong, modern mobilya tasarımının önde gelen örneklerinden biridir. Konforlu ve çağdaş bir tasarıma sahiptir.

Hill House sandalyesi:1902'de Charles Mackintosh tarafından tasarlanan ve ilk olarak 1973'te Cassina tarafından üretilen Hill House sandalyesi, Japon tasarımından esinlenerek tasarlanan soyut bir geometri sandalyesidir. Bu ikonik sandalye, Charles Rennie Mackintosh'un stilini ve en zorlu üretim süreçlerine korkusuz yaklaşımını yansıtıyor. Doğrusal, geometrik form ve Japon tasarımından esinlenilerek tasarlanan soyut bir geometrik bir sandalyedir. Uzun sırt, dikey ve yatay ızgaralardan oluşan dikey çizgilerle tanımlanır.

Ball Chair veya Globe Chair: 1963 yılında Eero Aarnio tarafından en basit geometrik formlardan biri olan top kullanılarak tasarlandı. 1966'da Köln Mobilya Fuarı'nda tanıtıldı. Fin tasarımının en ünlü ve sevilen klasiklerinden biridir. Top sandalye (diğer bir deyişle Küre sandalye) endüstriyel tasarımda sadece şekli için değil, aynı zamanda özel alan oluşturması yönüyle de bir klasiktir. Tamamen alışılmadık şekilli bir sandalye, dış sesleri koruyan ve rahatlamak için özel bir alan oluşturan, kendi eksenini etrafında dönerek de dış görünüşte, kullanıcı için değişkenlik sağlar. Bu nedenle dış dünyadan tamamen dışlanmaz.

Bu ikonik mobilya tasarımları, zamanın ötesinde kalıcılığa sahip estetik ve işlevselliği bir araya getirerek mobilya dünyasında önemli bir iz bırakmıştır. Her biri kendi döneminin ötesinde etki yaratmış ve tasarım dünyasına ilham vermiştir.

Egg Chair: Arne Jacobsen 1958 yılında Kopenhag'daki SAS Royal Hotel'in lobi ve resepsiyon alanı için tasarladı. Otel binasının mobilya da dahil olmak üzere her unsurunu tasarladı. Egg chair, Jacobsen'in tüm tasarımının zaferlerinden biridir, binanın neredeyse tamamen dikey ve yatay yüzeylerine heykelsi bir tezat oluşturuyor. Jacobsen, Yumurta Sandalyesini döşemenin altındaki güçlü bir köpük iç kabuktan kalıpladı. Bir heykeltıraş gibi, garajında kil ile deney yaparak kabuğun mükemmel şeklini bulmaya çalıştı. Sonuç, kullanıcıyı çevreleyen kamusal alanlarda gizlilik sağlayan benzersiz bir şekildir.

Eames Plastic Chair: Charles ve Ray Eames tarafından tasarlanan sandalye, bir dizi sandalyenin parçası ve 1950 yılında mobilya tarihinde ilk seri üretilen plastik sandalye olarak kalıplanmış cam elyaf takviyeli polyster reçineden yapılmıştır. Tasarımcı çift, yıllarca insan vücudunun konturlarına uyacak şekilde kalıplanmış tek parça bir koltuk kabuğunun temel fikrini keşfetti. 1940'lı yıllarda kontrplak ve alüminyum levha ile yapılan deneyler tatmin edici olmayan sonuçlar ürettikten sonra, alternatif malzeme arayışları onları cam elyaf takviyeli polyster reçineye yönlendirdi. Eameses, malzemenin avantajlarını tanıdı ve tamamen kullandı; kalıplanabilirlik, sağlamlık, hoş dokunsal nitelikler, endüstriyel üretim yöntemlerine uygunluk. Daha önce mobilya sektöründe bilinmeyen bu malzeme ile seri üretim için kabuk tasarımlarını başarıyla geliştirdiler.

Wiggle Side Chair: Mimar Frank Gehry'nin 1972 mobilya serisi 'Easy Edges'in bir parçası olup, karton gibi günlük bir malzemeye yeni bir estetik boyut getirmeyi başardı. Bu heykelsi sandalye sadece rahat değil, aynı zamanda güçlü ve sağlamdı.

Sonuç

Oturma elemanı tasarımı, iç mekanlarda hem işlevselliği hem de estetiği bir araya getirerek yaşam alanlarını zenginleştiren kritik bir sanatsal ve işlevsel disiplindir. Biçim, estetik ve konfor, bu tasarımların temel unsurlarını oluşturur ve kullanıcıların yaşam kalitesini artırmak için bir araya gelir. Oturma elemanlarının tasarımı, bu üç temel unsuru

dengelemeyi gerektirir. Biçim, estetik ve konfor arasındaki uyum, kullanıcıların yaşam alanlarını işlevsel ve çekici hale getirir. İyi bir oturma elemanı tasarımı, sadece görsel açıdan çekici olmakla kalmaz, aynı zamanda kullanıcıların rahatlığını ve konforunu da düşünür. Bu nedenle, tasarım sürecinde işlevsellik ve estetik arasındaki dengeyi bulmak önemlidir. Oturma elemanı ve oturma şekli, birbirlerini karşılıklı olarak etkileyen bir ilişki içindedir. Bu nedenle oturma elemanı, onu kullanan insanların düşüncelerini ve yaşam biçimlerini yansıtır. Gerek kullanım gerekse biçimleniş özellikleri ve oturma elemanı anlayışı insan faktörünün, dolayısıyla kişiselliğin yoğun bir şekilde yer almasıyla farklılıklar göstermektedir.

Oturma elemanı kullanımı, farklı gruplarda sosyo-kültürel ve sosyo-ekonomik özelliklere bağlı olarak değişim göstermektedir. Her insanın tutum ve davranışları kendine özgü bir değer taşımakta, kişiden kişiye farklılaşmakta ve beğeni gruplarını da etkilemektedir. İnsan zevkleri eğitim farklılık ve kültür seviyelerine göre değişmekte, meslek grupları arasındaki farklılıklar bile oturma elemanının seçimine yansımaktadır. Oturma elemanları bahsettiğimiz insan özelliklerine göre değişkenlik göstermektedir. Bu değişkenliği sağlayan ise oturma elemanının, strüktürel yapısı-kaplama malzemesinin oluşturduğu biçim ve estetik kaygılardır. Mobilya tasarımı, estetiğin sanatını yaşam alanlarına taşımanın önemli bir yolu olarak kabul edilir. Herhangi bir mobilya parçası, işlevselliği yanı sıra, estetik açıdan da çekici olmalıdır. Estetik, bir mobilya tasarımının dış görünüşünü, malzeme seçimini ve detaylarını şekillendiren önemli bir unsurdur.

Mobilya tasarımındaki estetik, farklı stiller, dönemler ve kültürler tarafından etkilenir. Modern mobilya tasarımında sade ve minimalist çizgiler, temiz renk paletleri ve fonksiyonelliği vurgulayan bir estetik öne çıkar. Diğer yandan, geleneksel tasarımlar daha kıvrımlı formlar, ahşap işçiliği ve detaylı oyma işleriyle tanınır. Estetik tercihleri kişiden kişiye değişebilir, bu nedenle mobilya tasarımı çeşitli estetik anlayışlarına hitap etmelidir. Renkler, dokular ve desenler, mobilyanın estetik değerini büyük ölçüde etkiler. Tasarımcılar, bu unsurları dikkatle seçerler ve iç mekanın genel atmosferini ve tarzını belirlerler. Pastel tonlar ve yumuşak dokular, rahat ve şık bir atmosfer yaratırken, canlı renkler ve cesur desenler, enerjik ve çağdaş bir his uyandırabilir. Malzeme seçimi de mobilya tasarımının estetik yönünü büyük ölçüde etkiler. Ahşap, cam, metal, deri gibi malzemelerin farklı kombinasyonları, mobilya parçasının karakterini belirler. Estetik açıdan çekici malzemeler, mobilyanın dış görünüşünü zenginleştirir. Farklı mekanlarda, farklı görevler üstlenen oturma elemanı, estetiğin sanatını yaşam alanlarına getiren önemli mobilya gruplarından biridir. Tasarımın biçimi, malzeme seçimi ve görsel detaylar, oturma elemanının estetik değerini şekillendirir. Her bir tasarım, kullanıcılarına sadece işlevsellik sağlamakla kalmaz, aynı zamanda yaşam alanlarını zenginleştiren ve kişiselleştiren bir estetik sunar. Bu nedenle, oturma elemanı tasarımı estetik açıdan göz alıcı ve etkileyici olmalıdır.

KAYNAKLAR

- Ching, F.D.K. (2006). İç Mekân Tasarımı. İstanbul: Yem Yayın.
- Tunalı, İ. (2004). Tasarım Felsefesine Giriş. İstanbul: Yapı Yayın.
- Gündüz, G. & Canbolat, T. (2022). OTURMA ELEMANI ÖRNEĞİNDE DUYGUSAL TASARIM YAKLAŞIMLARI ÜZERİNE BİR ANALİZ. Turkish Online Journal of Design Art and Communication, 12 (3), 682-702
- Ertaş, D.G., Bayazıt, N. (2009) Endüstri ürünleri tasarımında strüktür itüdergisi/a Mimarlık, planlama, tasarım Cilt:8, Sayı:1, 90-102
- Özel, Y. & Ürük, Z. F. (2021). Mobilya- Biçim- Tercih. Avrupa Bilim ve Teknoloji Dergisi, (21), 589-600.
- Sever, İ., Sogut, A. (2019) Uluslararası Sanat ve Estetik Dergisi Yıl:2, Sayı:2, Haziran 2019, s.30-45
- Çırak Yılmaz, M. Ve Aydın, D. (2021). Mimaride Biçimin Görsel Etkisi; Tasarımcı Hedefi ve Kullanıcı Üzerinden Bir Araştırma. Modular Journal, 4(2), 152-171.
- Özel, Y. (2021). İç Mekân Kurgusunda Mobilya ve Mekân Kompozisyonu İlişkisi. Avrupa Bilim ve Teknoloji Dergisi, (25), 94-104

Söğüt, A. (2004). OTURMA ELEMANININ TASARIMINDA STRÜKTÜR VE YÜZEY KAPLAMA MALZEMESİNİN BİÇİME ETKİSİ M.S.G.S.U. Fen Bilimleri Sanatta Yeterlik
<https://markut.net/sayi-0/ikonik-tasarimlar-sandalye/>

Şekil

1. https://www.1stdibs.com/furniture/seating/chairs/casbah-brass-chair-white-nomade-atelier/id-f_32830502/
2. https://www.1stdibs.com/furniture/seating/armchairs/laguna-occasional-chair-light-beige-upholstered-teak-wood-frame/id-f_30923562/
3. <https://www.archiexpo.com/prod/ceta-spa/product-152963-1768467.html>
4. <https://www.madeindesign.co.uk/prod-stackable-armchair-bell-plastic-material-orange-by-konstantin-grcic-recycled-polypropylene-eco-designed-magis-refsd2900-01-1.html>
5. <https://www.mutualart.com/Artwork/Wiggle-side-chair---stool/98E8734C5B8D3D4F>
6. <https://worleygig.com/2016/08/10/eye-on-design-slice-armchair-by-mathias-bengtsson/>
7. <https://www.indesignlive.com/people/brodie-neill-recycled-design/amp>
8. <https://www.yankodesign.com/2020/05/13/chair-designs-by-legendary-designers-that-transformed-the-world-of-design/>
9. <https://www.phillips.com/detail/marcel-wanders/NY050120/50>
10. <https://www.thegreenhead.com/2022/04/joe-armchair-giant-leather-baseball-glove-chair-baseball-ottoman.php>
11. <https://www.fastcompany.com/90782433/inflatable-furniture-is-back-this-time-for-adults>
12. <https://www.yankodesign.com/2022/10/31/camber-envisions-chairs-and-benches-made-from-a-single-sheet-of-metal/>
13. http://www.bidunyaahsap.com/spind_mob.html
14. <https://art-inside.net/en/furniture/armchairs/parametric-armchair-tuna/>
15. <https://www.fubiz.net/2015/12/31/stunning-geometrical-chair/>
16. <https://tr.3dexport.com/3dmodel-mitjorn-chair-432299.htm>
17. <https://www.amazon.com.tr/%C4%B0skandinav-Sandalye-Yarat%C4%B1c%C4%B1-Sandalyesi-Taburesi/dp/B0BYCT2DDZ>
18. https://www.google.com/search?q=maya+chair+neon+roped&client=tablet-android-samsung-nf-trev1&sca_esv=565913793&tbm=isch&prmd=isvn&sxsrf=AM9HkKkfGqwbG8EISO GzL4x5y2iWz8ZRmg:1694867749426&source=lnms&sa=X&ved=2ahUKEwjf65Sxkq-BAXvVySPEDHSIyByEQ_AUoAXoECAYQAQ&biw=1318&bih=825&dpr=2.13#imgrc=lQW1oxFRc8IDPM
19. <https://www.dezeen.com/2018/11/08/bauhaus-furniture-designs-chair-tables-chess-set-baby-cradle/>
20. https://www.google.com/search?q=magis+chair+geometric+design&tbm=isch&ved=2ahUKEwiEmZPJma-BAXWCgv0HHa3uC8kQ2-cCegQIABAD&oq=magis+chair+geometric+design&gs_lcp=ChJtb2JpbGUtZ3dzLXdpei1pbWcQAzIFCAAQogQ6BAGjECdQywtYhBNg8R1oAHAAeACAAfcBiAGIBZIBBTauMS4ymAEAoAEBwAEB&sclient=mobile-gws-wiz-img&ei=rqgFZYSL4KF9u8Prd2vyAw&bih=825&biw=1318&client=tablet-android-samsung-nf-trev1&prmd=sivn
21. <https://www.turbosquid.com/es/3d-models/3d-carnaval-rock-chair-1174746>
22. <https://www.artsy.net/artwork/ludwig-mies-van-der-rohe-barcelona-chairs-pair-4>